

केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

विषय- जैनदर्शनम्

शास्त्री अष्टम-सत्रार्थः

GE 8

श्रमणसूत्रप्ररूपणम्

क्र. सं.	पाठ्यक्रम-विवरणम्	क्रेडिट	होरा
1.	1. मंगलसूत्राणि, णमोकारमन्त्रः तस्य माहात्म्यम्, चत्वारि मंगलोत्तमशरणानि, अर्हत्सिद्धाचार्योपाध्यायसाधुविषयकम्। 2. जिनशासनसूत्राणि, जिनशासनं तस्य लक्ष्यम् आगमसंज्ञा च परीतसंसारिणः तेभ्यश्च जिनोपदेशसारोपदेशारः।	1	16-20
2.	1. संघसूत्राणि, संघस्यावधारणा औचित्यञ्च, संघः खलु शरणम्, संघनिष्ठा लाभकारिणी, श्रमणसंघस्य भद्रत्वम्। 2. निरूपणसूत्राणि, निरूपणं किं कतिविधञ्च, प्रमाणनयनिक्षेपपरिभाषा, निश्चयव्यवहारनयौ, शुद्धत्वपरिज्ञानेन तदुपदेशविमर्शः। 3. संसारचक्रसूत्राणि- संसारः तस्य कारणमनर्थमूलाजीवप्रवृत्तिः, इन्द्रियादिविषयेषु सुखाभावः, सुखाभावो दुःखम्, आत्मनो बन्धे मोहग्रन्थिः कर्मबन्धनः संसारी।	1	16-20
3.	1. श्रमणधर्मसूत्राणि, श्रमणः साधुः वा, साधुमन्याः के, साधोः प्रमुखकर्तव्यानि, आत्मज्ञानशून्यसाधोर्निर्दर्शनम्, साधोः समाचारः, वासीचन्दनकल्पः पिहितान्नवश्च साधुः श्रमणस्य तपःकर्मनिर्देशः, समतारहिततपोवैयर्थ्यम्, साधोरप्रमादशीलता। 2. पंचमहाव्रतनिर्देशः, मिथ्यात्वमायानिदानेति शल्यत्रयम् निःशल्यो व्रती, अल्पलेपीश्रमणः, रात्रौ साधोः चर्यानिर्देशः। अष्टौ प्रवचनमातरः साधोः शीलसंरक्षिकाः। 3. श्रमणस्य आवश्यककर्माणि तदपरिहार्यता ध्यानप्रतिक्रमणादिकं सार्थकं कुतो भवन्ति, द्वादशतपांसि तेषामपरिहार्यता फलञ्च। तपस्सु स्वाध्यायध्यानयोः प्रामुख्यम्।	1	16-20
4.	1. अपरिग्रहसूत्राणि- परिग्रहः सर्वपापनिमित्तकः, दुःखहेतुरेव, तदपहर्तुं युक्तिवचनानि, अन्तोबाह्यपरिग्रहाणां स्वरूपनिर्दर्शनम्, साधोः परिग्रहत्यागोऽपरिहार्यः। 2. अहिंसासूत्राणि- धर्मस्य जीवनस्य च सारतत्त्वमहिंसा, हिंसाऽहिंसयोः लक्षणम्, अध्यवसानमूला हिंसा, तदभावेऽहिंसा, आत्मज्ञानिनामहिंसा, अहिंसाधर्मो महान् कथम् ?	1	16-20

निर्धारितपाठ्यग्रन्थः -

1. समणसुतं समख्यातिसंस्कृतटीकोपेतम्, प्रथमखण्डः (प्रो.एस.के. सिंघई) प्राच्यविद्या एवं जैन संस्कृति संस्थान, लाडनूँ

सहायकपाठ्यग्रन्थः -

1. आचाराङ्गसूत्रम् (सम्पा. अनु. आ. महाप्रज्ञ) जैनविश्व भारती, लाडनूँ
2. रयणसारः (आचार्यकुन्दकुन्दः) जैनेन्द्र छापाखाना, कोल्हापुर
3. पुरुषार्थसिद्ध्युपायः (आ. अमृतचन्द्रः) पं. टोडरमल स्मारक ट्रस्ट, जयपुर
4. अनगरधर्मावृत्तम् (पं. आशाधर) श्रीमद् रायचन्द्र आश्रम, अगास
5. आवश्यकनिर्युक्तिः (सम्पा. समणी कुसुमप्रज्ञा) जैनविश्व भारती, लाडनूँ

जैनदर्शनप्राकृतविद्याशाखाप्रमुखः -

दिनाङ्कः - 30 जून, 2025

प्रो. कमलेशकुमारजैनः

हस्ताक्षरम्